

Tieteen ja talouden yhteyksistä sodanjälkeisessä Suomessa

Pentti Vartia

Eeva-Liisa Lehtonen,

Kauppatieteiden komea kaari, Kansleri Jaakko Hongon elämäntyö,

Aalto-yliopisto ja Helsingin kauppakorkeakoulun tukisäätiö, Helsinki, 266 sivua.

Kuten kirjan otsikkokin kertoo, siinä käsitellään kansleri Jaakko Hongon keskeistä roolia sodanjälkeisen liiketaloudellisen tutkimuksen edistämisessä ja nykyisin Aalto-yliopistossa toimivan Helsingin kauppakorkeakoulun rakentamisessa. Suomen yleinen talouden ja tieteen kehitys nivoutuu hienosti yhteen Jaakko Hongon elämänkaareen vaatimattomista oloista merkittäviin talous- ja tiedemaailman johtotehtäviin.

Jaakko Honko syntyi isänsä kuoleman jälkeen marraskuussa 1922. Heti ylioppilaaksi kirjoitettuaan hän osallistui jatkosotaan. Hän aloitti opinnot Helsingin kauppakorkeakoulussa syksyllä 1944, toimi siellä assistenttina, lehtorina ja liiketaloustieteen professorina. Koulun rehtorina hän toimi vuodet 1969–80 ja sen jälkeen kanslerina vuoteen 1989 saakka. Hän oli keskeinen modernin liiketaloustieteellisen opetuksen ja tutkimuksen rakentaja sodanjälkeisessä Suomessa. Honko ei ollut vain liikkeenjohdon koulutuksen ja tutkimuksen kehittäjä, vaan myös korkean tason tutkija. Hän oli

kunniaohtori monissa yliopistoissa ja jäsen useissa tiedeseuroissa sekä kotimaassa että ulkomailla.

On mielenkiintoista tarkastella Hongon kansainvälisiä yhteyksiä esimerkkinä koko suomalaisen tiedemaailman yhteyksistä. Esimerkiksi kansantaloustieteilijöillä ne olivat hyvin samanlaisia, osin samojakin, mikä näkyi mm. O-ryhmän harrastuksissa (Linnamo ja Paunio 2002).

Omalla toiminnallaan Honko edisti siten myös koko taloustieteen kentän yhteistyötä ja modernisointia. Tämä pyrkimys näkyi hyvin esimerkiksi hänen pitkäaikaisessa toiminnassaan Yrjö Jahnssonin säätiössä, jonka hallitukseen hän tuli jo vuonna 1970 ja jonka puheenjohtajana hän toimi vuodesta 1983 vuoteen 1999 (Kuusterä 2004).

Mielenkiintoista luettavaa ovat esimerkiksi Hongon laajat kansainväliset yhteydet Pohjoismaihin, Keski-Eurooppaan (esimerkiksi Kielin yliopiston maailmantalouden instituuttiin ja sen johtajaan Erich Schneideriin) ja Yhdysval-

VTT, professori Pentti Vartia (pentti.vartia@gmail.com) on entinen Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen toimitusjohtaja ja Yrjö Jahnssonin Säätiön hallituksen puheenjohtaja.

toihin. Erityisen hieno episodi on Hongon rooli Berliinin Humboldt- yliopiston uudelleen organisoimisessa Saksan yhdistymisen jälkeen. Myös Neuvostoliitto-Venäjä-yhteistyö on mielenkiintoista luettavaa. Samantapaiset kuviot toistuivat useilla eri tieteenaloilla. Jaakko Honko toimi puheenjohtajana maiden välisen tieteellisteknisen yhteistyökomitean liiketaloustieteen työryhmässä, joka aikanaan perustettiin erottamalla liiketaloustiede omaksi ryhmäkseen taloustieteen työryhmästä. Honko oli myös mukana vietäessä Suomea Itävallassa Wienin lähistöllä (Laxenburgissa) toimivaan IIASAan (*International Institute of Applied Systems Analysis*). Mainittakoon tässä yhteydessä, että Leena Riska-Cambell on kirjoittanut IIASAn syntyhistoriasta mielenkiintoisen väitöskirjan, jossa valaistetaan myös Suomen tiedepoliittikan tasapainoilua kylmän sodan aikana.

Opetus- ja tutkimustoimintansa ohella Kansleri Honko oli aitiopaikalla myös käytännössä seuraamassa kansantalouden avautumista ja suomalaisen yritysmaailman muutosta. Esimerkiksi Suomen Yhdyspankin hallintoneuvoston puheenjohtajuus loi hänelle yhteydet lukuisiin suomalaisiin suuryrityksiin, joiden hallituksissa ja hallintoneuvostoissa hän oli mukana. Teos on siten mielenkiintoinen näkökulma koko talouden ja yhteiskunnan kehitykseen. Mielenkiintoista luettavaa on esimerkiksi se, miten Honko suhtautui ymmärtäväisesti opiskelijaliikehdintään, mutta puolusti päättäväi-

sesti tutkimuksen ja Helsingin kauppakorkeakoulun intressejä.

Honko osallistui tutkimuksillaan, kirjoituksillaan ja esitelmillään aktiivisesti keskusteluun suomalaisesta talousstrategiasta ja keskeisistä talouspoliittisista ratkaisuksista. Hänen kirjoituksissaan toistuivat mm. seuraavat teemat: Suomen talousstrategia, Euroopan integraatio ja kansainvälistyminen, talouden menestystekijät ja rakennemuutos, investointien anatomia, kansallisvaltioiden kilpailu, huomispäivän tutkimus ja opetus, suunnittelun itsekritiikki, koulutuksen ja osaamisen rooli sekä virheinvestointien anatomia.

Eeva-Liisa Lehtonen kirjoittaa erinomaista tekstiä. Kirja on nautittavaa ja suositeltavaa luettavaa. □

Kirjallisuus

- Kuusterä, A. (2004), *Yrjö Jahnssoonin säätiö 1954–2004, Kivitalot tieteen tukena*, Otava, Helsinki.
- Riska-Cambell, L. (2011), *Bridging East and West – The Establishment of the International Institute for Applied Systems Analysis (IIASA) in the United States Foreign Policy of Bridge Building, 1964–1972*, Commentationes Scientiarum Socialium 75, Helsinki.
- Linnamo, J. ja Paunio, J. (2002), ”O-ryhmän vaiheet ja ideat – keskipitkä oppimäärä varttuneille lukijoille”, teoksessa Suvanto, A. ja Vesikansa, J., *Modernismi taloustieteessä ja talouspolitiikassa*, Gaudeamus, Helsinki: 11–34.